

94(477)

У 45

Міністерство оборони України
Науково-дослідний центр гуманітарних проблем
Збройних Сил України

Україна у Другій світовій війні

Київ – 2020

94(477)
У 45

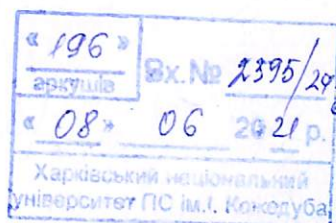
МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР ГУМАНІТАРНИХ ПРОБЛЕМ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Україна у Другій світовій війні

Київ – 2020

УДК 355.02

У 45

Рекомендовано до друку науковою радою Науково-дослідного центру гуманітарних проблем Збройних Сил України.

У 45 Україна у Другій світовій війні. – К.: НДЦ ГП ЗС України, 2020. – 197 с.

Збірник містить інформаційно-аналітичні матеріали, що висвітлюють події й процеси щодо України напередодні та у період Другої світової війни.

Зміст

Вступ.....	4
Передумови початку Другої світової війни	6
Українські етнічні землі між двома світовими війнами	11
Україна на першому етапі Другої світової війни.....	16
Україна в роки німецько-радянської війни.....	21
Оборонні операції 1941–1942 років.....	22
Оборона Криму	47
Україна в роки окупації	63
Український національний рух опору	63
Радянський партизанський та підпільний рух	70
Визвольні операції 1943–1944 років	82
Україна після визволення від нацистських загарбників	183
Література.....	191

ВСТУП

Цього року людство відзначає 75-у річницю завершення Другої світової війни – найстрашнішої війни ХХ століття, про реалії якої світ дізнався на Нюрнберзькому процесі у 1946 році. У Другій світовій війні величезні випробування випали і на долю України.

Низка міжнародних договорів, за результатами Першої світової війни, поділила українські етнічні території між чотирма державами, що обумовило вплив факторів та аспектів Другої світової війни на долю нашої країни: Україна опинилася в орбіті завоювницьких планів нацистської Німеччини: сорокамільйонний народ, багаті чорноземи, вугільні та металорудні запаси були одними із найбажаніших для нацистської Німеччини об'єктів колоніального завоювання; приєднання розділених між державами етнічних українських територій до складу УРСР протягом 1939–1940 рр. внаслідок домовленості Й. Сталіна й А. Гітлера та радянізація цих територій; кровопролитні оборонні бої військ Червоної армії на початку німецько-радянської війни та численні котли з сотнями тисяч оточенців-військовополонених; мобілізація та перелаштування економіки та суспільства на воєнний лад, евакуація на схід; окупаційний режим в усіх його проявах; підпільно-партизанська боротьба в тилу ворога та український національно-визвольний рух опору; наступальні бої радянських військ, визволення території України та повоснна відбудова та відновлення тощо.

Події Другої світової війни, що відбувалися на українській етнічній території від 1939 до 1944 року, так чи інакше торкнулася кожного українця. Українці брали участь у бойових діях на боці Польщі, воювали з окупантами у лавах Червоної армії, чинили опір у радянських підпільно-партизанських та українських націоналістичних формуваннях, працювали в тилу на підприємствах, в установах, колгоспах.

Територія України двічі ставала епіцентрі бойових дій і двічі потерпала від так званої “тактики випаленої землі”. Український народ переніс усі жахи нацистського «нового порядку» на окупованій території, Українські етнічні землі були розділені між адміністративно-територіальними одиницями держав-окупантів. Більш як на три роки український народ, його землі, промисловий і сільськогосподарський потенціал, сировинні та продовольчі ресурси стали об'єктом масштабної небаченої до того експа-

нсіоністської програми Третього рейху зі здобуття “життєвого простору” і встановлення світового панування.

Перемога над нацизмом не тільки врятувала український народ від знищення або рабства, але й створила базові для сучасного державотворення цивілізаційні чинники – соборність етнічних українських земель у рамках єдиної держави, закріплені у міжнародно-правовому вимірі кордони, членство в ООН, єдиний народ. Обов’язок сьогоденного покоління українських людей полягає у необхідності зберегти у пам’яті народній трагічні та героїчні події Другої світової війни, адже, як писав Борис Олійник: “І доки є пам’ять в людей і живуть матері, допоти й сини, що спіткнулись об кулі, живуть”.